

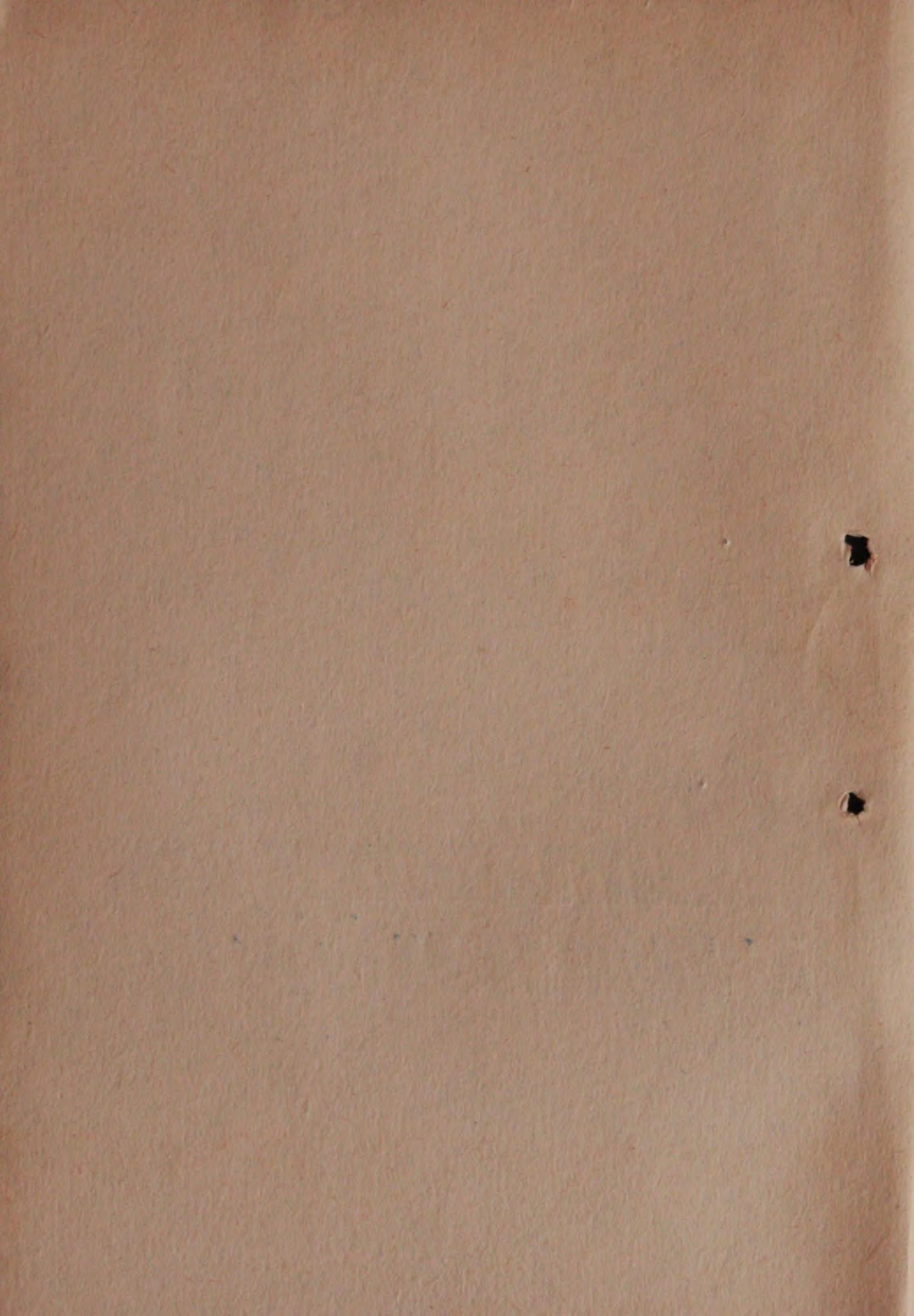

Агитатордын БЛОКНОДЫ

1988

★ МАЙ ★

5 №

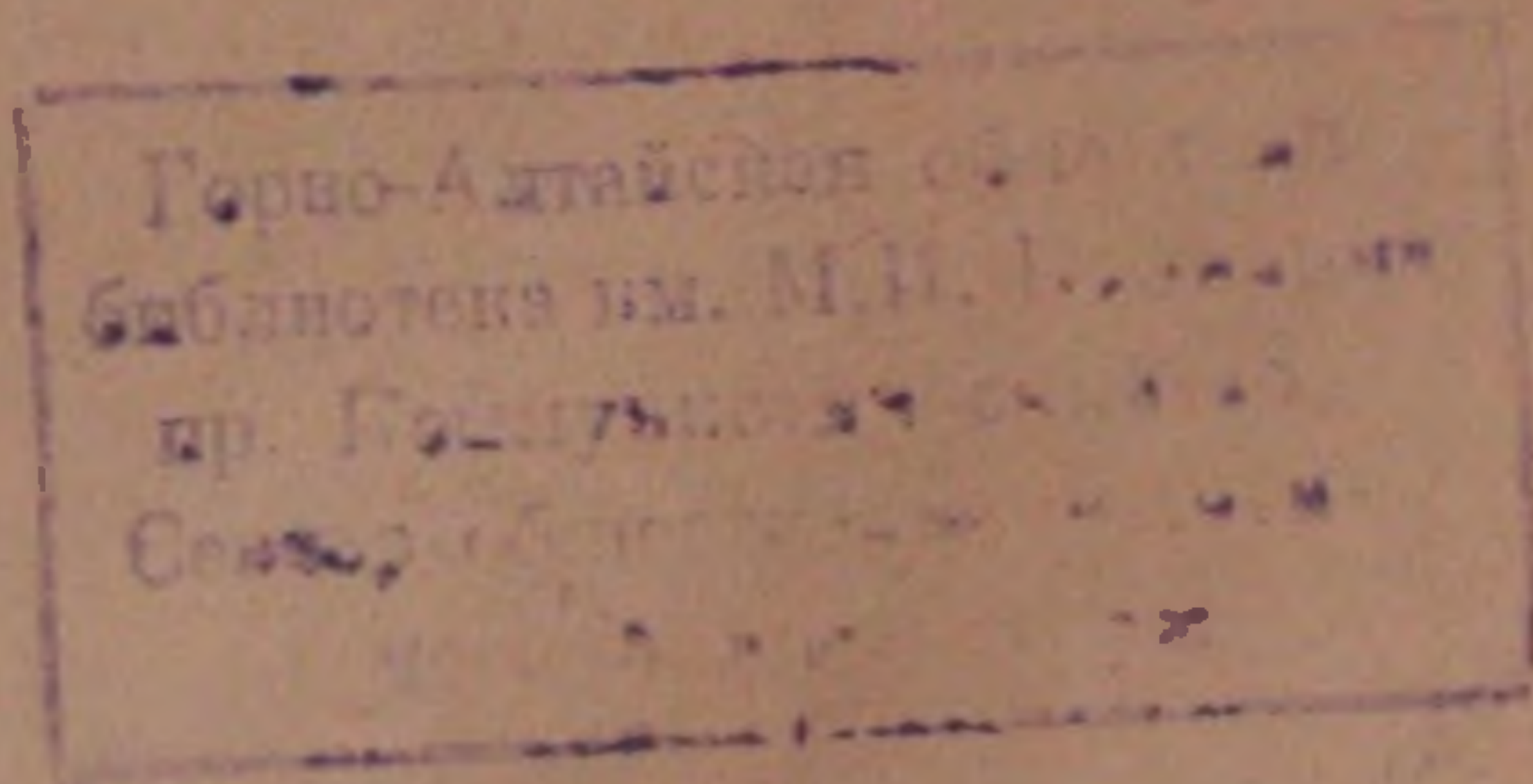

БАСТЫРА ОРООНДОРДЫН ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, БИРИККИЛЕГЕР!

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын
пропаганда ла агитация бөлүги

1988 j.
май
5 №

АЛТАЙДЫН БИЧИКТЕР ЧЫГАРАР ИЗДАТЕЛЬСТВОЗЫНЫН
ТУУЛУ АЛТАЙДАГЫ БӨЛҮГИ

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
54 EAST LAKE STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60601-3043

1991
744
145

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
54 EAST LAKE STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60601-3043

ФЕРМАЛАРДЫН ПРОДУКЦИЯЗЫН КӨПТӨДӨЛИ.

Совет улусты талдама ла ток курсакла јеткилдейтен арга малдын продуктивностын бийиктедери болуп јат. Быјылгы кыш мал кыштадарга сүреен кату да болгон болзо, Туулу Алтайдын колхозторынын ла совхозторынын продуктивностын, элден озо сүт саап алып турган кемин тын јабызатпадылар. Ол јанынан Шебалин райондо Шебалиндеги совхозтын (директоры В. Завражнев, баш зоотехниги Б. Орлов) јакшы ижин темдектеерге јараар. Совхозто Р. Санашева ла М. Балбина башкарып турган уй саачылар ла уй азыраачылар бригаданын подрядыла иштеп, јакшы једимдерлү иштендилер. Олор өлөңди ле өскө дө азыралды уйларга берерден озо јибидип јазап, белокторы көп кожомак эди, малды кичееген шылтуунда кышкы өйдө сүт тын астабады.

Кышкыда анайда јакшы иштеген фермалар ла малчылар Шебалин райондо ас эмес. Сүт саап алары јанынан үч айдын јакылтазын Эјегандагы совхоз (директоры А. Бардин, баш зоотехниги П. Угачев) бүдүн-јарым катап ажыра бүдүрди. Алтайда ченелтелү хозяйствонун (директоры Ю. Земеров, баш зоотехниги В. Бедарев) уй саачылары кварталдын планына үзеери 963 центнер сүт саап табыштырдылар. Барагаштагы совхозтын фермаларында иш ондолды. «Каракольский» совхозтын малчылары, былтыргызына көрө, уйан иштендилер.

Шебалин районло мөрөйлөжин турган Ондой район быјыл январь-март айларда, былтыргы јылдын ол ок ойине көрө, сүтти 9 процентке көп саап, сарју ла сыр эдер заводко табыштырдылар. Бу райондо сүт јанынан јылдын ла сводканын адакы учында туратан Калининниң адыла адалган колхоз (председатели Н. Мендин, баш зоотехниги Б. Боронов) өрө көдүрилип баштаганын анылап темдектеерге јараар. Карл Маркстын адыла адалган колхозто М. Богомяковтын подрядла иштеп турган коллективинин ижи јакшы. Хабаровканын уй саачылары ла уй азыраачылары кичеенип иштегилейт. Кышкы турлуларда көп сүт саап алар аргалар

XXIV партсъездтин адыла адалган колхозто ло Жолодогы совхозто бар болгон. Же аргаларын олоп жетире тузаланбадылар. Куладынын уй саачылары планы да бүдүрүп болбодылар.

Симментал утку уйларды кышкы өйдө кичееп азыраза, көп сүт берерин Чой аймакта фермалардын ишчилери көргүсти. Баштапкы кварталда бастыра район государственного сүт табыштырар жакылтаны 142 процентке бүдүргөн. Чойдогы совхоз планга үзеери 1142 центнер сүт табыштырган. Ыныргынын уй саачылары, былтыргы жылдын бу өйинө көрө, сүтти 39 процентке көптөттүлөр.

Коштой турган Турачактагы районнын совхозторы чөлдөги райондордон көп азырал да экелип алган болзо, сүтти былтыргы кеминен көптөдип болбодылар. Кебезендеги совхоз карын асатты.

Кан-Оозы районнын мал өскүрөөчилери зооветеринарный ишти тыгыдып, малдын угун жарандырып, жаңы технологияла иштеп, сүтти көптөдөринде коомой эмес жедимдерге жедип алдылар. XXII партсъездтин адыла адалган колхозто нөк. Санашева Зоя Табуевнанын коллективи кичеенип иштеп, үч айдын жакылтазын 49 процентке ажыра бүдүрдү. Жабагандагы совхозтын, «Путь Ильича» ла «Путь Ленина» колхозтордын уй саачыларынын ижи жакшы тзөлөлө, кварталдагы көргүзүлөр бийик болды.

Экономиканы жаңырта тзөйтөн некелтелер мал өскүрөр ишти наука аайынча чике башкарарын, жаңы эп-сүмө, озочыл технология тузаланарын керексийт. Көксуу-Оозы райондо ол жагынан эмдиге жетире тын кичеemel болбой турганы билдирет. Азыйдагы ла аайынча Көксуудагы совхоз сүт жагынан сондоп туру. Карагайдагы совхоз дезе государственного сүт табыштырарын, былтыргызына көрө, 27 процентке асатты.

Баштапкы кварталда область государственного сүт табыштырарын, былтыргы жылдын январь-март айларына көрө, 11,3 мун центнерге көптөттү. Ого болорзынарга жарабас. Көп нургуны райондордо кажы ла уйдан конок туркунына саап турган сүт 4—5 килограмман ашпады, беш хозяйство планы бүдүрбеди.

Баштапкы кварталда государственного планга үзеери 8,5 мун центнер эт табыштырылган. Планга үзеери эн көп этти Көксуу-Оозынын хозяйстволоры берди. Майма райондо «Чуйское» ОПХ-нын коллективи государственного эт табыштырары жагынан кварталдын планын эки жарым катап ажыра бүдүргөн. Ончо райондордон жаңыс Турачак эттин планын бүдүрбеди.

Баштапкы кварталда сондогону экинчи кварталда жолтор, пландарды ла малчылар бойларына алынган социалистический молжуларды бүүдүрер ишти элбеде тзззори — партийный организациялардын алдында бүүгүн турган задалар. Бу жуукта молжуларды бүүдүрерин идеологический ишле жеткилдеер суракты партиянын Шебалиндеги райкомынын пленумында шүүжерде, бу иште жаан жедикпес-тутактар бары темдектелди.

Эликманардагы совхозто иштеп турган 504 кижиден кажы ла тзртинчи кижиди мзрзйдз турушпай жат. Барагаштагы совхозто молжуларда экономический тзззлгз жок. Эжегандагы ла «Оленевод» совхозтордо агитаторлор ло политинформаторлор улусла колбу жок, мзрзйлзжип турган улустын жедимдерин кзргзспей жадылар. Камлактагы ферманын уй саачылары былтыр кажы ла уйдан орто тооло 2460 килограммнан сзт саап алгандар. Олордын жедимин, ижинин ченемелин зскз фермаларга таркатпаган. Кумалырдагы, Шебалиндеги, амалдагы фермаларда мзрзйдин итогторы бойынын зйинде кзрзлбей, жедимдери ле жедикпес-тутактары стенгазеттерде ле «Жуучыл листоктордо» кзргззилбейт.

Кан-Оозы райондо жагыртулар эдери жанынан баштапкы XXII партсзездтин адыла адалган колхозтон таркаары жагжыга берди. Кандый бир зйгз учурлай мзрзйдз молжулар алылганда, Экинурдын коммунисттери оны материально-технический ле идеологический жеткилдеерине жаан ажару эдип жадылар.

Темдектезе, бу здзп жаткан бешжылдыкка алылган молжуларды бүүдүрерин башкарарында колхозтын правлениези, партийный ла профсоюзный организациязы кажызы ла бойынын задаларын бүүдзрип турулар. Олордын ижиди башкада болзо, ууламжызы тзней. Правление молжуларды бүүдүрер ишти тзззп башкарат, материально-технический жанынан жеткилдеп туру. Партийный организация улусла иштейт, партиянын ла башкарунын политиказын жартайт, идеологический иш зткзрет. Профсоюзный организациязы, улуска иштенерге ле жадын-жзрзминне жарамыкту айалга, жеткер жок болорын жеткилдеерин кичеейт., мзрзйдиди тзззп башкарат.

Мзрзйдин итогторын шүүжип, жарлап турары анчада ла жаан учурлу. Темдектезе, Кзксуу-Оозы районнын совхозторынын ишчилери бешжылдыктын экинчи жылына бийик молжулар алала, мзрзйлзжип баштагандар. Же ол молжуларды жзгзлз бүүдзрери баштапкы ла кзндерден ала аланзулу болгоны жарталды. Алтыгы-Оймондогы ла Кзксуудагы совхозтор общественный малды жайгы одорлордо кабырып семир-

тер ишти јаан једикпестү өткүргендер. Малды кыштаткан айларда кажаандар коомой, азыраш уйан, кичеemel ас болгонынан улам, уйлардын сүди астаган, көп мал өлгөн. Мындый айалгада көп малчылар бойлорына алынган социалистический молжуларды бүдүрбегенинде кичи кайкаар неме јок.

Турачак райондо Кебезендеги совхозтын фермаларында малчылардын мөрөйинин итогторын кажы ла ай сайын көрбөй јадылар. Мөрөйдин итогторын шүүжерде бүдүрген иштин ле эдип алган продукциянын чындыйын, дисциплинаны ајаруга албай турулар. Кезик малчылар кемле мөрөйлөжип турганын, ол нөкөринин ижинин једимин билбес.

Экономиканы, оныла колбулу социалистический мөрөйдн јангырта төзөөри — бүгүнгн күннин кыйа баспай бүдүретен задачазы. Бу задачаны јенүлү бүдүрери партийный, профсоюзный ла комсомольский организацияларынын ижин, бастыра идеологический ишти алдындагызынан өскөртө төзөп, өдүмдү ле једимдү өткүрерин керексийт. Идеологический активтин, коммунисттердин эрчимдү ижинен бешјылдыктын экинчи јылынын пландары ла молжулары јенүлү бүдетени камаанду.

Фермаларда бастыра ишти, социалистический мөрөйдн јангырта төзөп, малдан алган продукцияны көптөткөни партиянын XIX бастырасоюзный конференциязына сый болор.

ЈАНҮРТУЛАРДЫҢ ҮЛҮЛА

(областыґыґ эконоический ле социальный өзүминин
государственный планын 1988 жылдын баштапкы кварталында
бүдүргени)

ТООЛОР ЛО КЕРЕКТЕР

Өткөн 1987 жылдын баштапкы кварталына көрө, промыш-
ленностьтын продукциязын эдип чыгарары — 99,9, албатыга
керектү товарлар эдери — 107,0 государственого эт табышты-
лары — 119,0, сүт табыштылары — 106,0 процентке, коопе-
ративный ла государственный садуныґ — 102,0, улусты бы-
товой јеткилдеер план 112,0 процентке бүткен. Быјылгы јыл-
дын баштапкы кварталында кирелте алар план бүтпеген. Бу
планды Акташтагы агашпункт, Қаракокшодогы агашпром-
хоз, кийим көктөөр фабрика ла база беш предприятие бүдүр-
беген. Эткомбинат, өдүк көктөөр фабрика, «Подгорный» сов-
хоз-завод, Байголдогы агашкомбинат кирелте алар ордына,
өткүре көп чыгым эдип, төлүлү арттылар.

* * *

Баштапкы кварталда областьта 248,3 мунг кубометр агаш
кезип белетеген, ол тоодо 21,7 мунг кубометр јарган агаш,
11,5 мунг кубометр темир-бетон, 1546 бричка, 18,9 мунг
электросамовар, бир миллион 131 мунг штук кирпич,
34 мунг эжер тере өдүк, төрт миллион 172 мунг салковойдын
көктүлү кийим, бир миллион 717 мунг квадратный метр тюль,
бир миллион 33 мунг квадратный метр бөс эдилди. Мында
агаш кезип белетеер, самовар, кирпич эдер, кийим көктөөр
планды область бүдүрбегенин темдектеер керек.

* * *

Быјыл январь — март айларда область государственого
1609 тонн эт, 9584 тонн сүт, 614 центнер ноокы табыштырды.

Былыргы жылдын ол ок ойине көрө, эт табыштырганы — 108, сүт — 104, ноокы — 89 процент болды.

Кажы ла уйдаг баштапкы үч айда 404 килограмм сүт сааган, кажы ла эчкидег 482 граммнан ноокы тараган.

* * *

Баштапкы кварталда 12290 бозу, 173147 кураан ла уулак чыккан. Ол былтыргызынан ас. Былтыр баштапкы кварталда 1375 уй өлгөн болзо, быжыл 2018 уй өлди. Быжыл январь-март айларда койлор ло эчкилер, былтыргызына көрө, 2,9 катап көп өлгөн.

* * *

Бастыра областьта эт иштеп алары 125 тонниго эмезе 8 процентке көптөди. Турачак район этти государственного, былтыргызына көрө, 65 процентке, Ондой район 28 процентке ас табыштырган.

* * *

Область государственного сүтти, былтыргызына көрө, 353 тонн эмезе 4 процентке көп табыштырган, Чой район сүтти — 10, Кан-Оозы — 12, Ондой — 5 процентке көптөткөн.

Уйлардын сүттенири, 1987 жылдагызына көрө, 29 килограммга эмезе 8 процентке көптөгөн. Сүттин кеми Турачак, Чой, Шебалин, Ондой, Көксуу-Оозы райондордо көптөгөн, Майма райондо былтыргы кеминде артты, Кан-Оозы райондо 9 килограммга жабызады.

* * *

Областьта уй малдын тоозы былтыргызынан 3561 тынга эмезе үч процентке астады. Койлор ло эчкилер одус мунга шыдар, эмезе 3 процентке астаган. Улаган районнын совхоз-торында 8 процентке, Көксуу-Оозы райондо 7 процентке астаган.

* * *

Баштапкы кварталда государственного мал табыштырар план (тирүге бескеле) 125 процентке бүткен. Же областьта бар 59 хозяйстводон 17 колхоз ло совхоз планын бүдүрбедилер.

Олор государственного 310 тонн этти јетире бербедилер. Планды бүүрбегендердин тоозында «Майминский» совхоз, Горно-Алтайскта совхоз-техникум, Турачактагы, Кебезендеги, «Оленевод», Барагаштагы, ССР Союзтын 60-чы жылдыгынын адыла адалган совхозтор, Ондой райондо Калининниг адыла адалган, Кан-Оозы райондо «Путь к коммунизму» колхозтор.

Улустан мал садып алатан план баштапкы кварталда жүк ле 44 процентке бүткен. Областьта Улаганнаг өскө райондор план-жакылтаны бүүрбеген.

* * *

Область государственного сүт табыштырар планды 1138 тоннго эмезе 16 процентке ажыра бүүрген. Былтыргы жылдын баштапкы кварталдагызына көрө, 459 тоннго эмезе 6 процентке көп. Сүт табыштыратан планду 30 хозяйстводон бежүзи баштапкы кварталдын планын бүүрбеди. Олор 37 тонн сүтти јетире бербеген. Планды бүүрбегендердин тоозында «Қаракольский», «Семинский», «Қарагайский» совхозтор, Ондой райондо XXIV партсъездтинг адыла адалган колхоз.

* * *

Алу мехсырье табыштырар планды область 177 процентке бүүрген, эмезе былтыргы жылдын ол ок өйине көрө, 65,5 мун салковойго көп табыштырган.

* * *

Розничный саду былтыргы жылдын баштапкы кварталына көрө, 2 процентке өскөн дө болзо, план бүтпеген. Областьта јуртаган улус эки миллион салковойдын товарларын јетире албады. Бир миллион 90 мун салковойго аракы садылга эмезе былтыргы жылдын ол ок өйиндегизине көрө, 2,3 процентке көп.

* * *

Областьтын улузы маала ажын ла јиилектерди садып алып јири астаган. 1987 јылда бистинг областьта эт јип турганы бир кижии бажына — 65, сарју — 3,8, сыр — 2,3 килограммнан болгон. Бу тоолор крайдын ла республиканын

тоолорынан ас. Областьта кижн бажына сахар јип турганы
јылына орто тооло — 39,0, балык — 11,6, јиилектер 23 кило-
граммнан келишти.

* * *

Быјыл баштапкы кварталда улусты бытовое јеткилдеери,
былтыргызына көрө, 12 процентке көптөгөн. Тургузылган
план 105 процентке, јурт јердеги улусты јеткилдеери — 160
процентке бүткен.

* * *

1988 јылдын баштапкы апрельге јетире областьта алба-
ты-јонго керектү товарлар эдер, улустын айбызын јалданып
бүдүрер, аш-курсак быжыар 16 кооператив тözöldи.

* * *

Туулу Алтайда бийик ле агылу орто үредүлү 20,6 мун
специалист иштейт, ол тоодо 7 мунга шыдар 30 јашка јетке-
лек јиит улус. Областной национальный театр, музей, кон-
цертно-эстрадный бюро, 41 автоклуб, культуранын 109 тура-
зы, јурттарда 89 клуб, 240 киноустановка, 1 миллион 854
мун экземпляр книгелү 161 библиотека иштейт. 31 больни-
ца, 6 амбулатория, 6 диспансер, 256 фельдшерский пункттар
ла өскө дө медучреждениелер бар. Олордо 578 врач, 2119
орто медишчи иштеп јат.

1988 јылда 1-кы январьда областьта 180,6 мун кижн јур-
таган.

МАРКСИЗМНИНГ МААНЫЗЫЛА РЕВОЛЮЦИОННЫЙ ЖАҢЫРТА ТӨЗӨШКӨ

(К. Маркстын чыккан кўнинен ала 170-чи жылдыкка)

Быжыл май айда планетанын бастыра прогрессивный ий-делери 170-чи жылдыгын темдектеген Карл Маркстын ат-нерезиле, онын адыла адалган марксизмле телекейди биллип алала, өскөртөтөн научный төзөлгөлү эн озочыл көрүм-шүү-телү улу үредү колбулу.

■ «Онын жүрүм-салымы — тартыжу болгон». Ф. Энгельс бойынын улу наязы өлөрдө айткан бу сөстөр Маркстын жүрүминде ле ижинде болгон төс амадуны сүреен чике жартаган. Ойгор шүүтелү ле тын ийделү Карл Маркс бойынын бастыра жүрүмин тартыжуга учурлаган.

Улу жайалталу ученый, революционер, ишмекчи класстын башчызы ла үредүчизи болгонын К. Маркс телекейдин жүрүмин ондоп билип алала жаңыртарына, кижини базынып, күчин жийтенип жоголторына, ишкүчиле жаткандар жакшы ла ырысту жүрүмге амадаганын жүрүмде бүдүрери учун тартыжуга учурлаган.

К. Маркс Ф. Энгельсле кожо пролетариаттын революционный үредүзин төзөгөн, социализмди жарты жок амаду болгонынан бүдери быжу наука эткен, пролетариаттын революциязы ажыра капитализмнин ордына жаңы социально-экономический жүрүм кыйалта жоктон болотонын көргүскөн. Шак ла ишмекчи класс кижинин күчин жини жаңды антарала, жаңы жүрүм төзөйтөнин жартаган. К. Маркс революция керегинде үредүни революционный ишке таркадатан политический организациялардын төзөгөзин салган. К. Маркстын ат-нерезиле научный социализмнин теориясында баштаачы жерде турган пролетариаттын диктатуразы керегинде үредү колбулу.

Жүс жылдан ажыра өйдин туркунына кижиликтин историязы Маркстын үредүзи жүрүмдү болгонын көргүзөт. Жер үстинде болгон улу жаан кубулталар — Улу Октябрьдын

јенгүзи, социалистический ороондордын најылыгы тѳзѳлгѳни, колониализмнин системазы јайрадылганы, телекейлик коммунистический кыймыгу элбегени — марксизмнин үредүзинин тѳс ээжилери бузулбас болгонын кѳргүсти. Маркстын улу Ленин ончо јанынан јарандырып ѳскүрген үредүзи жүрүмде кату ченелте ѳдѳлѳ, планетанын жүрүминде јангыртуларга јѳмѳлтѳ эдип, эмдиги ѳйдѳги жүрүмге тын каманын јетирет.

Социализм телекейлик система болуп алала, ХХ јүсјылдыктын кебер-бүдүмин чокумдады, тын ѳзүп, там ла јаранып турган ијде боло берди. Марксизм-ленинизм јаантайын ѳзүп јаранар үредү бололо, јангы теоретический шүүлтени жүрүмдеги керектерле, революционный тартыжула колбоштырат. Эмди марксизм-ленинизмнин маанызын Совет Союзтын Коммунистический партиязы ѳскѳ дѳ марксистско-ленинский партиялар ичкери апарып јат. Ленинизм — јангырта тѳзѳштин теориязынын ла политиказынын, социалистический строителъствонын эмдиги ѳйинде бистин орооннын бастыры жүрүмин јангыртатан иштин тѳзѳгѳзи.

Карл Маркстын үредүзинде тѳс учурлузы — ишмекчи класстын бастырателекейлик исторический учуры. Аристократиянын ла буржуазиянын идеологторы пролетариат историяда јангы неме эдип болбос, јангыс ла оодор, јемирер аргалу деп айдып тургандар. Маркс дезе шак ла пролетариат кижиликти јайымдайла, кижи кижинин күчин јибес, базынчык јок јангы жүрүмди тѳзѳѳр аргалузын кѳргүскен. К. Маркс «Право јанынан Гегельдин философиязына критика. Кире сѳс» деп статьязында (1884 ј.) промышленность ѳскѳниле кожо пролетариат табылып келгенин кѳргүскен. Ол ок ѳзүмле кожо эски общество түрген јайрадылып баштаган. Пролетариат эмдиги ээжи-јаннын базынчыгынан айрылары керектүзин, оны бойы бүдүрип болор аргалузын билип алза, ѳштүнин јүзине: «Мен — не де эмес, је мен ончозы болорым» деп, јалтаныш јоктон айдарын бичиген.

Пролетариат, обществоны кубултаачы ијде болорго, озочыл революционный теорияла башкарынар, онын түпшүүлтелерин жүрүмде бүдүрер учурлу деп, К. Маркс айдып туратан. «Сѳслѳ критикалаганы мылтыкла критикалайтанын солып болбос, материальный ийдени материальный ийделе антарар керек, је теорияны албаты-калык билип алала, оныла башкарынза, ол материальный ијде боло берер».

Бу түп шүүлте озочыл революционный теория тѳзѳѳри, јангы, коммунистический, кѳрүм-шүүлтени научный јартап тургузала, оны пролетариаттын классовый тартыжузынын

идейный төзөгөзи эдери јанынан Маркстын оноң арыгы ижинин программазы боло берген.

К. Маркстын ла Ф. Энгельстин кожо бичиген «Немецкий идеология» деп ижинде историяны материалистический ондойтон төзөгөлөр лө пролетариаттын коммунистический революциязы историяда кыйалта јоктон болотоны керегинде түп шүүлте айдылды. Андый революция «јаңыс ла јөөжөни тuzаланарын эмес, је анайда ок коммунистический обществоны төзөп бүдүретен улусты өскөртөрине керектү». Анайда өскөртөргө революция керектү; анайдарда, революция јаңыс ла бийлеп турган классты антарарга керектү эмес, је анайда ок антарылган класс азыйгы жүрүмди туура таштайла, јаңы жүрүм төзөөр аргалу болорго керектү».

1846 жылда «Немецкий философия чыккан кийнинде научный коммунизмнин үредүзинин төс ээжилери чокумдалып јартала берген. Эмди ол үредүни ишмекчи класска јартап айдып берер, онын тартыжузын чокум амадулу эдери керектү боло берген. Обществонун өзүминин закондорын пролетариат бойы бачым ондоор аргазы јок болгонын Маркс билип турган. Ишмекчи кижии жүрүмде болуп турган куулгазынду экономический ле социальный керектердин чын учурын ондоп болбойтонын Маркс билип турган. К. Маркстын ла Ф. Энгельстин шүүлтезиле ишмекчиге эски јаңды антарала, кыйалта јоктон јаңы жүрүм төзөөри, бу задачаны пролетариат бүдүрери керегинде шүүлтени ишмекчи класстын баштаачы ийдези — коммунистический партия јетирер учурлу. Андый партия 1847 жылда «коммунисттердин союзы» деп адалып төзөлгөн. Пролетариаттын телекейде баштапкы партиязынын программазы — «Коммунистический партиянын манифести» болды. «Манифест» чыкканы Европада 1848—1849 жылдардагы революциялардын күкүрттери башталып турган өйгө келишкен.

Карл Маркс бастыра бойынын жүрүмин, революционный ижин ишмекчи класска ла онын партиязына учурлады. Капитал бийлеген телекейде жүрүмди, онын социально-экономический керектеринин учурын шиндеп, билип алала, пролетариаттын партиязын научный түп шүүлтелерле јеткилдеерге «Капиталды» бичиген.

К. Марксты революционный тартыжунын јолынан не де туура тургузып болбогон. «Мен бойымнын арга-чыдалымды бастыразын революционный тартыжуга берип салдым. Нени де кысканбадым. Јүрүмди јаңыдан баштаарга келишкен болзо, мен база анайда эдер эдим» — деп, К. Маркс Поль Лафаргга бичиген.

«Капиталды» бичип божодып јаткан эң ле каруулу өйдө, 1864 жылда, К. Маркс Телекейде Ишмекчилердин нөкөрлигин — I Интернационалды башкаарын бойына алган.

Ишкүчиле јаткандардын чындык башчызы болгон К. Маркс ишмекчи классла кожо классовой тартыжуда жеңүлерге сүүнип, жеңдирткенине кородоп жүрген. Бойынын жүрүмünün төртөн жылын ол пролетариатты үредерине, бириктирерине ле јайымдаарына учурлаган. Маркс элден озо революционер кижии болгон.

Совет демократияны тереңжидер ле элбедер задачаны бүдүрип тура, бистин общество өткөн лө мынан ары өдөтөн јолды јаңы жүрүмди тзөп бүдүрери јанынан марксизм-ленинизмнин классиктери темдектеген амадуларга келиштирери керектү деп, КПСС-тин Төс Комитединин февраль айдагы (1988 ј.) Пленумында айдылган. Өскөртө айтса: бистин эмдиги өйдөги керектеристин ууламјыларын коммунисттер јүс јылдан ажыра өйдин туркунына башкарынан амадуларга келиштирер.

Ол јанынан алгажын, К. Маркстын чыккан күнинен ала 170-чи жылдыкты темдектеп турган өйдө онын демократия керегинде айткан шүүлтелерине ајару эдери керектү. К. Маркстын демократия керегинде айтканын ончозын бүгүнгги жүрүмге аларга келишпейтени јарт. Эмдиги өйдөги чокым исторический ле социальный ајалга чек өскөлөнип калган. Андый да болзо, Маркстын шүүлтелеринин көбизи бүгүнгги күнде капиталистический де, социалистический де ороондордо демократияны тыгыдатан сурактарды шиндеерге јаан учурлу болуп артканча.

Маркс историяны албаты-калык эдип турганын јакшы билип, демократиянын сурактарына јаан ајару эдип туратан. Кижиликтин историязы ичкери көндүккениле кожо албаты-калыктын учуры там ла јаанап турарын Маркс көп катап темдектеген.

Кижинин демократический праволорын, оларды бүдүрерде ончо улус тен праволорлу болотонын элден озо конституцияга буржуазиянын обществозы бичиген. Је буржуазия ол праволорды јарлайла, тузаланатан социальный ла экономический аргалар бербеген. Маркс буржуазиянын демократиязы куру меке болгонын темдектеп, ол праволорды тузаланары закон чыгарып турган јаннан, башкараачы класстан камаанду болгонын темдектеген.

Ишмекчи класс бойынын алдында турган бастырателекйлик-исторический задачын бүдүрерге революционный јангыртулар эдерден озо буржуазиянын обществозында де-

мократияны элбедери учун тартыжуны тыгыдар учурлу деп, К. Маркс, Ф. Энгельс шүүп тургандар.

Je буржуазиянын обществозында демократия учун тартыжу пролетариаттын ижине жарамыкту политический айалга жеткилдегенине, социалистический революция жууктаганына токтобой јат. Бу тартыжуда ишмекчи класстын бойында база жарамыкту кубулталар боло берет. Ишмекчилер табынча обществонын жүрүминде эрчимдү туружаачы политический ийде боло береле, олордын ороондорынын конституцияларында јарлалган демократический праволорды ла јайымдарды тузаланарына үрене бередилер.

Буржуазиянын јангыртаачыларынан ала анархист Бакунинге түгей «өткүре тын революционерлерге» јетире ишмекчилерди политический иште турушпагар деп кычырып турган улусты Маркс тын критикалап туратан. Јаныс ла революционный тартыжуда классовый ченелте өдүп ле политический таскаду алып, демократический ээжилерге, ол тоодо эл-јоннын жүрүмин башкаларында туружып, ишмекчи класс буржуазиянын государствозынын улус истеп кыйнаачы аппарады чыдап болбос болуп тазыгар. «Албаты-калыкты башкарып турганынын ордына албаты бойы башкарынары болор учурлу» деп, К. Маркс бичиген.

Маркс пролетариаттын башкарузынын баштапкы алтамдарынын бирүзи — буржуазиянын государствозын јемиретени: кижини базынатан органдарын јоголтоло, государствонын башкаратан органдарына албаты-јоннын кату шинжүзин тургузары керектү деп шүүп туратан. Оны Парижтеги Коммунанын ченемели көргүскен. Маркс государстводо јангы башкаруны эл-јоннон айрырга јарабас деп айдып туратан. Онын учун кандый ла јамыга улусты албаты-калык үн берип тудар, коомой иштеп турза, оны ишке туткан улус кажы ла өйдө өскө кижиле солып ийер, јамыда турган кижини акча-јалды ишмекчи кижинин иштеп алганынан көп албас учурлу. Маркстын шүүлтези андый болгон. Анайда этсе, кезик улус көп акчалу јамы јерге отурарга кичеенбес эди деп айдып туратан. Ол суракла чүмеркештү кылыктарла тартыжатан сурак көнү колбулу. Чүмеркейтени, бюрократизм демократиянын өштүзи, ого чек јарабас неме болуп јат деп, Маркс шүүп туратан. Демократия тужында государство бойынын тос тазылдарыла, албаты-калыкла колбулу болуп, албатынын бойынын кереги болуп турган болзо, бюрократия бойын государствонын «амадаганына једип алганы» деп бодоп, государствоны бойына тузаланатан эп-арга деп шүүп јат. Чүмеркеш тынгыган обществодо государство

эл-јонног ырай берер, ненин учун дезе, јүрүмди башкарып турганында албаты-калык туружар право јоголып калар. Бюрократия эл-јоннын текши јилбилерин туура таштайла, јангыс ла бойынын јилбилерин ле амадуларын кичеер. «Кандый бир бюрократ кижини алгажын, ол государствонун амадуларын јаан јамыга једип алатан бойынын амадузы эдерге албаданарын» Маркс темдектеген.

Общество кызаланду, түбектү айалгага учураган тушта чүмеркеш, бюрократия сүреен тыгыыр деп, Маркс айткан. Башкараачы аппарат катуланган айалгада јабыстай тургандары өрөлөй отурган јамылулардын алдына јакшы көрүнөргө болуп, јаманды јакшы деп, једикпес-тутактарды једим деп көргүзип, төгүн јетирүүлөр ийип турарда, ол јетирүүлөр аайынча үстинде турган башкараачы органдар јастыра јөп чыгарала, бүдүрзин деп јакару бергилейт. Андый керектер элден озо обществого каршузын јетирет. Је чүмеркек јамылу кижини, јамыркак бюрократ ого ајару этпес. Ол коомой керектердин шылтактарын башкарту јастыра эмезе коомой болгонынан бедребес. «Ай-күн коомой, јут-јулакай болгонынан, кижиден камааны јок өскө дө болор-болбос керектерден бедреер».

Маркс бистен ыраак, јүс бежен јыл мынан кайра өйдө-ги буржуазный обществодогы чүмеркектү керектерди шиндеп, түп шүүлтелер эткен. Је өрө айдылганынан көргөндө, Карл Маркстын айткан шүүлтелер эмдиги бистин де өйдө бойынын учурын јылыйтпаганы јарт көрүнөт.

Бюрократизмле тартыжатан, чүмеркешти јоголтотон төс јол — государствонун башкартузында турган «он мун кижиге» берилген јенилтелерди јоголторы, закондор јөптөйтөн лө оморды бүдүретен органдарды колбоштырары, башкараачы иште албаты-јоннын элбек калыгы туружары. Јербойындагы органдар бойлоры башкарынарын бастыра аргаларла тыгыдары. Оны Париштеги коммунанын ченемели көргүскен. Јербойындагы ончо керектерди избирательдердин күүн-табын бүдүрөөчи делегаттардын јуундарында шүүжип бүдүрер керек. Јаан учурлу керектерди төс башкару бүдүретени јарт. Је ол керектерди албаты-калыкка башкарткан, омордын алдына каруулу болгон јамылу улус бүдүрер учурлу. Јангы обществонын ичкери өзүминде кыйа баспастан бүдүретен кереги — башкараачы аппаратка чыгымдарды улайла астадып турары деп, Маркс шүүп турган.

Обществодо чүмеркеш, бюрократия тыгыырын токтодоло, јоголторго өскө керектерле коштой, аңылу закондор керек. Оны бис өскө ороондордын, анайда ок бойыстын јүрүмис-

тең көрүп жадыс. Улуста праволор жеткил болгондо, олар бойларынын жылбилерин корулап алар. Эл-жоннын жүрүминде демократияны элбедерге улусты праволорло жеткилдеери керектү. «Кижини законго удурлажа турарга кичеенбес, карын закондор кижини корулаар учурлу» деп, Маркс бичиген.

Чүмеркек улус, бюрократия бойынын ижин, кылыктарын албаты-калыктан жажырага амадаар. «Бюрократияда ончозы жажытту болор, туйказынанг эдилер» деп, Маркс темдектеген. Онын кандый бир ижин жарлазын деп некегенин бюрократия бойынын тоомжызына каршу жетирерге турганы дейле, ого удурлажа атыланып чыгар. Онын да учун ончо немелер жарлу, ачык-жарык болгоны бюрократияны жоголтор, демократияны элбедер.

Маркстын произведениелеринде эл-жоннын жүрүминде демократияны элбедериле, бистинг орооннын историязыла колбулу база бир жаан учурлу сурак — бир кижининг учурын өткүрө тын көдүрөтени керегинде сурак аайынча чокум шүүлтелер бар.

Карл Маркс ла Фридрих Энгельс научный коммунизм керегинде үредүзинде обществонын жүрүминде башкараачы улустын тоомжызына жаан учур бергендер. Онон болгой олар башкараачы улустын тоомжызын, дисциплинаны жаратпай турган Бакунийнин ла онын нөкөрлөринин шүүлтелерине жөпсинбей, ого удурлажа тартышкандар. Же ол ок өйдө К. Маркс ла Ф. Энгельс тоомжыны, башчыны өткүрө мактайтанын жаратпай, күүн-кайрал жок тартышканын история жакшы билер. Башкараачы кижини өткүрө мактайтаны демократияга чек жарабас керек деп, Маркс айдып туратан. Бастыра ороондо башкараачы болгон бир кижининг учурын өткүрө тын көдүрип турган айалгада ол кижининг колында учыкыйузы жок жан жуулала, жангыскандыра баш-билине берери учун ол керек государство демократический башкаруу болоруна жарабас.

Бойынын ла Энгельстинг учуры керегинде Маркс бичиген: «Бис экү бисти мактаганы учун нени де бербезис. Оны мындый неме керелейт: кижини өткүрө мактайтанын чек жаратпай, мен Интернационалда иштеп турган өйдө мени мактап көп ороондордон келип турган, күүнге тийген кычырулардын бирүзин де жарлабагам. Мен олардын көбизине каруу да бербегем. Кезигине карын көмөлөп бичиген эдим... Энгельс ле мен коммунисттердинг жажытту обществозына киреристе тоомжыны, башчыны мактаары жанынанг уставта не де жок болор некелте эткенис».

Маркс ла Энгельс бойларынын шүүлтелерин таркадарда,

оныла ишмекчилер кудайдын мүргүүли чилеп, сөс жоктон башкарынзын деп некебегендер. Карын озор бойлорынын кожо тартышкан нөкөрлөри ле озордын үредүзиле башкарынган улус жүрүмде, иште ле тартыжуда алдынан бойынын шүүлтелү болзын, «Бистин үредү албан эмес, жүрүмде башкарынатан эп-сүме» — деп, озор айдып туратандар.

Пролетариаттын биригүлөринин, элдег озо ишмекчи класс-тын политический партияларынын ижинде демократияны тынгыдарына Маркс ла Энгельс аңылу учур берип туратан. «Революционный дисциплинаны ла централизмди тынгытканыла коштой мында партиянын тегин члендеринин, жербойындагы партийный организациялардын баштаңкайына жөмөлтө эдери керектү. Партияда кажы ла коммунисттин айтканын нөкөрлөри угар, онын шүүлтези башкараачы улустын айдып турганына жарабас та болзо, ого ажару эдер айалга болор учурлу».

Демократия жанынан марксизмнин ээжилери В. И. Лениннин иштеринде оног ары жарталган. «Демократия жокко социализм жок, ненин учун дезе: (1) пролетариат демократия учун тартыжуны өтпөгөн болзо, ол социалистический революцияны эдип болбос; (2) жегип чыккан социализм бүткүлинче демократия эдип албаганча бойынын жегүзин корулап албас, кижиликти государство жоголорына апарып болбос».

В. И. Ленин бойы туружып башкарганы ажыра общественный ла государственный кебер-бүдүминин төзөлгөлөри тургузылган. Советтер Республикасында ишкүчиле жаткан улус орооннын экономический, социальный ла политический керектерин башкараарында эрчимдү туружып жат. Социалистический общество албаты-жоннын элбек калыгынын турумкай ижинин шылтуунда өзүп жаранары керегинде Ленин ажындыра билип айтканы жүрүмде бүдүй баштаган. Же оног ороонды башкараарында тыңый берген командно-бюрократический система эл-жоннын жүрүминде демократияны элбедер ишке буудак этти. Оног улам калганчы жылдарда КПСС-тин Төс Комитединин апрель айдагы (1985 ж.) Пленумына, партиянын XXVII съездине жетире иш ичкери көндүкпей барала, социально-экономический өзүмде кызаланду керектер башталган.

Бистин партия, совет албаты «Демократияны көптөдөр, социализмди көптөдөр, ленинизмди көптөдөр!» кычырула революционный жаңыртулар ла кубулталар болуп турган айалгада бойынын ижиле социализмнин демократический кеберин орныктырып турулар.

Советтер орооны КПСС-тин XIX Бастырасоюзный кон-

ференциязына эрчимдү белетенип туру. Бу ойдө жаңыртулар эдип келген үч жылдын ченемелин ончо жанынаг тереңжиде шүүп көрөри, кандый једимдерге једип алганысты шигдеери, тын экономический жаңыртулардын ајалгазында демократияны элбедери керектү.

Обществонын политический системазын жаңыртар, жаңы ајалгада партиянын учурын жаңыдан көрөр керек. Бастыра-союзный партийный конференция марксизм-ленинизмниг үредүзи аайынча жаңырта төзөөр ишти там тыныдарына јөмөлтө эдеринде алаңзу јок.

Д. А. СОРТЫЯКОВ,
КПСС-тин обкомынын лекторы

1. ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМ БҮГҮН ЛЕ ЭРТЕН

Бүгүнгү күнде телекейде жүрүм одузынчы-төртөнинчи ле беженинчи-алтанынчы жылдардагы жүрүмгө түнгөй эмес. Эмдиги өйдө социализмнин ороондорында, жаңы өзөөчи госу-дарстволордо, капитал бийлеген телекейде бойлорынын аңы-лу жылбилери бар боло берди. Ол ок өйдө телекейдеги госу-дарстволор анайда үч башка бөлинип те турза, оларды бой-бойыла колбоштырып турган керектер там ла көптөй берди. Ол керектерди көрүп, билип турары — өйдүн некел-тези.

Ончо государстволорды, олардо журтаган бастыра алба-тыларды бүгүн бириктирип турган текши керек — ядерный жуу-чак башталар жеткерди жоголторы. Ядерный ла ал-камык улусты кырып өлтүрер өскө дө жуу-жепсел сүреен көптөгөп эмдиги өйдө башталган телекейлик жууда жер үстинде жүрүм чек жоголор жеткер боло берди. Андый жаан жеткерлү айалга-да политиктер, дипломаттар, идеологтор жаңы түп шүүлте эдери керектү. Ол жаанынан алза, кижиликтин жүрүминде жаан жагыртулар болуп турганын темдектеер керек.

Телекейде капитализм бүгүн кечегизинен өскөлөндү. Со-циализмнин ороондорында бастыра жүрүмдө кубулталар өскөртүлөр ле жагыртулар болуп жат. Ишмекчи класстын, коммунистический партиялардын тартыжузы жагырта төзө-лөт. Телекейдин коммунисттери ишмекчи класстын өскө пар-тияларыла — социалисттерле, социал-демократтарла, лей-бористтерле, либералдарла, өскө дө революционный биригү-лөрле өмөлөжип, текши керек учун кожо тартыжарга белең. Коммунисттер бүгүн — жаңыс ла национальный эмес, же анайда ок интернациональный ийде болуп жадылар.

Интернационализм ишкүчиле жаткандардын жылбилери учун, нациялар ла башка-башка ук албатылар өңжип өзөри учун тартыжуда сок жаңыс быжу эп-арга болгон до, мынан да ары болор. Башка-башка албатылардын эрчимин бирик-тиргени жер үстинде тура берген текши задачаларды бүдү-рерине жөмөлтө эдер.

КПСС бойынын ижин телекейдин жүрүмиле колбулу өт-

күрип јат. Коммунистический ле ишмекчи партиялардын алдында турган задачалар совет коммунисттерди тың соңыркадат. Бистинг ле олордын баш јилбилери түңей деп, М. С. Горбачев былтыр ноябрь айда карындаштык партиялардын туштажузында айткан.

Телекейдин бүгүңги жүрүминде интернационализмнин учуры кандый? Башка-башка партиялардын политикасында интернационализмнин ээжилери канайда тузаланылат?

Он тогузынчы чактын ортозы киреде планетанын политический ле экономический жүрүми телекейлик учурлу боло берерде, Карл Маркс ла Фридрих Энгельс «Бастыра ороондордын пролетарийлери, бириккилегер!» деп кычыру эткендер. Онон јирменчи чак башталганыла кожо империализм табылып келерде, В. И. Ленин «Бастыра ороондордын пролетарийлери ле базынчкытаткан албатылар, бириккилегер!» деген кычыруны јараткан.

Ишмекчи класстын баштапкы телекейлик биригүзи — Коммунисттердин Союзы төзөлгөнине ала бүгүңги күңге етюре интернационализм көп катап бойынын тың ийдезин көргүскен. Интернационализм бойынын ийдезин өткөн јүс јылдыктын төртөнүнчи јылдарында элбеген революционный түймееңдерде, Парижтеги коммунанын күңдеринде ле 1886 јылда баштапкы майда Чикагонын ишмекчилеринин бастыра текши забастовказында көргүскен. 1886 јылдагы Чикагодо өткөн забастовкадан ала Баштапкы майды — ишкүчиле јаткандар бирлик болгонын көргүзер телекейлик күн эдип темдектеп байрамдап јат.

Телекейде ишкүчиле јаткандардын интернационализмни 1917 јылда Улу Октябрьдын күңдеринде, империалисттер революциянын једимдерин јоголторго Советтер Ороонын јуулап келерде, тың көрүнди. Пролетариаттын интернационализмнин шылтуунда одузынчы јылдарда фашизмге удурлашкан тартыжу, соңында амыр-энчү учун тартыжу элбеген.

Телекейде социалистический система төзөлө берерде интернационализм историяда баштапкы катап бир канча государстволордын тыш јанындагы политиказынын баш ууламјызы боло берген. Социалистический интернационализмнин ээжилери аайынча бу ороондор кажызы ла бойынын, анайда ок најылык ороондордын бастыразынын ийдезин тыңыдар амадула политикада ла экономикада, наукада ла техникада, культурада ла идеологияда, телекейлик керектерде өмөлөжип јадылар.

Интернационализмнин учуры керегинде телекейде кезик компартиялардын башчы ишчилеринин шүүлтелери мындый.

Вьетнамнын компартиязынын Төс Комитединин Генеральный качызы Нгуен Ван Линь: «Вьетнамнын Компартиязы телекейлик коммунистический ле ишмекчи кыймыгунын бир бөлүгү болгон учун онын алдында турган жаан учурлу задачалар — марксизм-ленинизмнин үредүзи ле пролетарский империализмнин ээжилери аайынча телекейдин ишмекчи классы, олардын компартиялары бирлик болорын тыгыдары, амыр-энчү, демократия ла социальный ичкери өзүм учун карындаштык партияларла өмөлөжөри».

Уругвайдын Компартиязынын Генеральный качызы Родней Арисменди: «Коммунистический партиянын жүреги — пролетарский интернационализм.

...Бистин партиянын интернационализми бойыстын ороныста ишкүчиле жаткандардын жылбилериле колбулу. Качан бис интернационализм керегинде айдып турарыста, ол национальный социальный тартыжула, патриотизмле, империализмге удурлашкан тартыжула биригип турганын бис көрүп жадыс».

США-нын компартиязынын Генеральный качызы Гэс Холл: «Телекейде айалга өскөлөнгөниле кожо интернационализмнин задачалары кубулып турар, же интернационализмнин Маркс ла Ленин жартаган учуры ол бойы артар. Классовый тартыжу бар тужында ишмекчи класстын интернационализми артар. Капиталисттер база бойынын классынын кижинин күчин жиичи класстын интернационализми учун тартыжып турулар. Транснациональный корпорациялар тынганыла кожо олар бойынын интернационализмин өскөртө төзөйлө, тыгыдарга кичеенип жадылар.

Капиталисттер бойлорынын телекейлик жуундарында ла туштажуларында ишмекчи класстын интернационализмин жоголтотон аргаларды шүүжип жөптөшкилейт. США-нын госдепартаменти ишмекчи класстын телекейлик интернационализми тыгыырынан коркып, совет профсоюзтардын делегаттарына, ишмекчилердин телекейлик биригүлеринин башкараачы ишчилерине Америка жаар барарына жөп бербей турат. Ишмекчи класстын интернационализмин «шпионаж», «антипатриотизм» деп жабарлагылайт.

Австриянын Компартиязынын Төс Комитединин качызы Ганс Хальт: «Бирлик күүн-санаалу болотону жаңыс ла ишмекчи класстын тартыжузында эмес, анайда ок бастыра демократический ийделерде боло берди. Онызы национально-жайымданары учун тартыжып турган албатыларла телекейдин прогрессивный ийделери бирлик күүн-санаалу бололо, жөмөлтө эдип болужып турганынан көрүнөт. Качан Аме-

риканын империализми Вьетнамды жуулап турарда јетенинчи жылдардын баштапкы жарымында бастыра телекейде «Вьетнамга тийбе!» деген кычырула ак-сагышту ончо улус интернациональный тартыжып баштаган.

Бүгүңги күнде андый бирлик күүн-санаа Түштүк Африкадагы расисттерге удурлашкан, США-нын Латин Америкада өткүрии турган политиказын, телекейлик империализмнин капиталы жаңы өзөөчи ороондорды базынчыктап, өскө ороондордын керектерине кирижип турганын јаратпаган тартыжудан көрүнөт. Ол база интернационализм».

2. Телекейдин коммунистичекий ле ишмекчи партияларына јангыртулар

Быжыл 12—15 апрельде Чехословакиянын төс городында Прагада 93 коммунистический, ишмекчи ле революционно-демократический партиялардын делегаттары жуулала, «Амыр-энчүнинг ле социализмнинг сурактары» деп адалган журналдын 1984 жылдын декабрь айынан ала 1988 жылдын февраль айга јетире эткен ижин шүүштилер.

Отчет эткен өйдө телекейде айалга бир эмеш јымжап баштаганын жуун темдектеди. Јаан јангыртулар ла кубулталар социализмнинг ороондорында башталды. Совет Союзта, социализмнинг өскө дө ороондорында экономиканы јангырта төзөгөнн, демократия элбегени, социально-экономический өзүмди түргендеткени социализмнинг жаңы аргаларын ачты, амыр-энчүни ле јеткер јок болорын тынгытты.

Былтыр ноябрь айда Москвада өткөн туштажу телекейдин коммунистический кыймыгузында эмдиги өйдө айалга кандый боло бергенин көргүсти. Бу кыймыгуда амыр-энчү учун тартыжатан сүреен тын аргалар бүгүңги күнге јетире тузаланылбай турганын Москвадагы туштажу көргүсти.

Коммунистический партиялар бүгүңги телекейде јаан учурлу иш бүдүрип јадылар, је олордын ижин өскөртө төзөөри керектү боло берди. Мындый ишти «Амыр-энчүнинг ле социализмнинг сурактары» журнал эдер аргалу да, учурлу да.

Журнал марксизм-ленинизмнинг үредүзин өскөлөнө берген эмдиги айалгада тузаланарын, жаңы политический түп шүүлте эдерин јартаар, карындаштык партиялардын ижинин јаан учурлу сурактарын тургузар, компартиялардын ижинин ченемелин таркадар учурлу.

Прагадагы жуунда карындаштык партиялардын жүрүмин шүүшпеген. Онызы јарт. Ол кажы ла партиянын акту бойынын кереги. Жуунда телекейде ишмекчи класстын, олордын

компартияларынын текши сурактарын, кезигинде күч айалга боло берген шылтактарды шүүшкен. Шылтактар түнгей эмес те болзо, оларды үч бөлүк эдип аларга жараар.

Баштапкызы, телекейде жүрүм тын өскөлөнгөниле, капитализмнин өзүминде жаңы керектерле, капитализм азыйда шүүп турганынан тын ийделү боло бергениле колбулу. Научно-технический революцияда терең кубулталар болуп турган айалгада компартиялардын ижинин төзөлгөзи өскөлөнгөн. Онон улам курч сурактар тура берди.

Жаңы өзөөчи ороондордогы карындаштык партияларды алгажын, олардо озогы өйдөң арткан-калганына бүгүңги күндеги уур-күчтер коштонды. Бу ороондордын көп нургуны капитализмнин айалгазында демократияны тыгыдып, ичкери өзөргө келишти.

Телекейде компартиялардын ижине буудак эдип турган экинчи бөлүк шылтактар социализм капитализмнен артыктап турганын эмди тургуза көргүзүп болбой турганында. Ого социализмнин кезик ороондорында, ол тоодо СССР-де жастыралар болуп турганы коштонды. Онон улам социализмнин жозок болотон ийдези уядай берген.

Шак бу једикпес-тутакты түргөн јоголтоло, социализмди тыгыдарга Совет Союзта ла социализмнин өскө дө најылык ороондорында ончо керектерди: политиканы, экономиканы ла идеологияны марксизм-ленинизмнин үредүзи аайынча жаңырта төзөөр иш башталды.

Совет коммунисттер жаңыртуны бойынын ороонынын айалгазы аайынча эдип турулар. Өскө ороондор база анайда этсин деп айтпай жадыс. Андый да болзо, бисте башталган өскөртүлердин телекейде учуры база жаан. Социализмнин теориязы ла практиказы жаңырганы, телекейдин жүрүминде кубулталарды коммунисттер ајаруга алганынан социализмнин мынан арыгы жүрүм-салымы, кижиликтин ичкери өзүми камаанду. Андый да болзо, капитализмнин ордына социализм болотон төс түп шүүлте ол бойынча артып јат.

Компартиялардын ижине коомой салтарын јетирген үчинчи бөлүк шылтактар карындаштык партиялардын ортодо колбуларда. Компартиялардын ортодо блааш-тартыш болгон, јарашпай турган өй өдө берерине иженер керек. Керектер јарталды. Блаажатан, јамандажатан сурактар астай берди.

Је интернациональный колбулар, өмөлөжөри јанынан коммунисттер өскө политический биригүлерден, партиялардан — социалисттерден, социал-демократтардан, «јажылдардан», христиандардан, консерваторлордон, либералдардан сондоп

калды. Ол сондошты өдүп чыгала, интернациональный колбуларды элбеткени коммунисттердин мынан арыгы кичеemelи болорына иженер керек.

Компартиялардын алдында бүгүн турган задача — өткөн өйдөгү ченемелди ончо жанынан шүүп көрөлө, мынан арыгы иштин төс ууламжыларын темдектеп алары. Мында турган сурактардын бирүзи — кижиликтин алдында тура берген текши жылбилерди класстын жылбилериле колбоштырары.

Үредү аайынча сурак јарт болгодый. Карл Маркс ла Фридрих Энгельс, онон Владимир Ильич Ленин шак ла ишмекчи класстын исторический учуры — бастыра кижиликти јайымдаары, јер үстінде социальный ла национальный базынчыкты, јууларды јоголторы деп шүүп тургандар. Экинчи јанынан алза, элден озо ишмекчи класс, ишкүчиле јаткандар эмдиги өйдөгү түбектү керектерден — јуу-јепселдер көптөп турганынан, анда-мында башталын турган јуулардан тыншыралап јадылар. Анајдарда, телекејдин алдында турган текши задачаларды — јуу-јепселдерди астадары, јууларды болдыртпайтаны ла өскө дө текши задачаларды бүдүргени ол ок өйдө ишмекчи класстын бойынын задачын бүдүргени болуп јат.

Азыйда марксисттер кижиликтин текши задачаларын бүдүрерден озо классовый базынчыкты јоголтор керек деп ајдып туратан. Эмди дезе, кижиликтин алдында тура берген текши задачаларды бүдүрбөј, классовый тартыжуда јенер арга јок боло берди. Бу јангы түп шүүлте болуп јат.

Мында база бир шүүлте — кижиликтин алдында текши задачаларды класстын сурактарыла колбоштырары. Бу ишти кажы ла орооннын чоком ајалгазы аайынча бүдүрер керек.

Коммунистический ле ишмекчи партиялардын бүгүн бүдүрип турган задачаларынын бирүзи — эмди боло берген ајалгада общество өзөрин јеткилдеер чике јолдор табатаны. Көп компартиялар демократияны там ла элбедип, обществонын јүрүминде амыр-энчү јангыртулар эдер јолго туруп алдылар. Телекејде бүгүн боло берген ајалгада бу јол јарамыкту болгоны билдирет.

Өскө дө ајалга болордон маат јок. Импернализм киришкенине, он јанына јайылган кара сагышту ијделер албан-күч эткенине удурлажа революционный ијделер тартыжып, јуулажа берерден маат јок. Бу учуралда кажы бир ороондо башталган блааш-тартышту јуу-согыштан улам телекејде ајалга катулана бербезин деп кичеенери керектү.

Бастыра бу сурактар бүгүн телекејдин коммунистичес-

кий ле ишмекчи партиялардын алдында туруп јат. Олорды бүүдүреринде интернациональный колбуларды элбедип, өмөлөжөри керектү.

Телекейде ишмекчилердин тартыжузында эмди жаңы айалга боло берди. Ишмекчи класстын башчылары болгон эки партиянын — коммунисттердин ле социал-демократтардын ортодо колбулар элбеерине жарамыкту айалга боло берди. Оныла коштой Азиянын ла Африканын ороондорында бүгүн бар жаан политический ийдеге — жаңы өзөөчи ороондордо революционно-демократический партияларга база тын ажару эдер керек.

Јер үстинин бастыра талаларында миллиондор тоолу албаты-калык амыр-энчү учун тартыжарга көдүрилген айалгада коммунистический ле ишмекчи партиялар бойынын ишкүчиле јаткандардын башчы болгон учурын там бийиктеткилейт.

3. Баштап бараачылар

Кижилик ядерный јуу-јепсел јок жүрүмге барып јатканы кижин бийик тууга чыгып браатканына түнгөй. Амыр-энчү учун турушкан ийделер јолды көчкөдөн арчып алаала, онын ары көндүккениле дезе, империализм жаңы буудактар эдип, јолды туй алгылайт. Андый керектер ядерный јуу-јепселдерди астадары ла јоголторы керегинде јөптөжүлөр эдеринде, анда-мында башталган блааш-тартышты ла јуу-согышты токтодор иште болуп туру. Ого бис јуу-јепселдерди астадар, телекейде айалганы јымжадар, јеткер јок болорын јеткилдеер телекейлик туштажуларда ла јуундарда учурайдыс. Оңи бис Афганистанда, Никарагуада, Кампучияда, Јуук Күнчыгышта, өскө дө жаан јеткерлү јерлерде амыр-энчүни јеткилдеер иште көрүп турус.

Андай да болзо, Совет Союзтын, социализмнин најылык ороондорынын, амыр-энчүге күүнзеген өскө дө албатылардын ла госуларстволордын эрчимдү ижин ле турумкай тартыжузы тегин артнай јат деп айдар арга бар. Телекейде айалга јаранып, политический тегери айазып, ядерный јуу-јепселдерди астадар, јеткер јок болорын јеткилдеер иш эмештен де болзо, ичкери көндүгет. Эмдиги өйдө кижиликтин жүрүми ичкери баратан јолы, оны көндүктиретеп ийделер чокумдала берди.

Ол ийделердин төс учурлузы — социализм. Бүгүнкү күнде шак ла социализмнин ороондоры жаңы политический түп шүүлте эдип турган шылтуунда телекейдин жүрүминде өскөр-

тулер болуп, текши айалга жымжап баштады деп, гран ары жанында госуларстволордын башкараачы ишчилери айдыжат, газеттерде жарлалган статьяларда бичилет.

Јаны јүрүмди тӱзӱӱчи ороондордын албатылары социализм бойынын бастыра аргаларын тузалангалак, капитализм-нег артыктузын учына јетире кӱргүскелек деп билип јадылар. Ол аргаларын телекейде амыр-энчүни ле јеткер јок болорын јеткилдеерге канча ла кире толо тузаланатаны — социалистический госуларстволор бүгүн бӱдүрип турган јаан учурлу задачалардын бирүзи.

Онын да учун Совет Союзтын, социализмнин ӱскӱ дӱ ороондорынын башчы ишчилери туштажып турганына телекейдин албатылары јаан ајару эдип турулар. Ајару тынгыры јолду. Ненин учун дезе, андый туштажуларда телекейде амыр-энчүни ле јеткер јок болорын јеткилдеери јанынан кандый бир јагы баштанкай эдилип јат.

Темдек эдип, КПСС-тин Тӱс Комитединин Генеральный качызы М. С. Горбачев быјыл Југославияда болгонын алады. Анда Совет башкараачы. Југославиянын башкараачыларыла туштажала, карындаштык эки партиянын ла најылык эки орооннын ортодо колбуларды мынан ары там элбедер ле теренжидер сурактарды шӱӱшкениле коштой Средиземный талайда кату айалганы жымжадары јанынан чокым шӱӱлтелер эткен. Ол шӱӱлтелерди эмди јагыс ла бу талайды јараттай турган ороондор эмес, бастыра телекей јаратты. Јагыс ла НАТО-нын штаб-квартиразында ол шӱӱлтелерди јарадар ба, јаратпас па деп аланзып отурулар.

Социализмнин ороондоры бойлорынын тышјанындагы гӱлитиказында телекейде бастыра текши јеткер јок болорын јеткилдегедий јагы эп-аргалар табып тузалангылайт. Бу јуукта Југославиянын башкарузы эткен баштанкайла Белградта Балкан јарымортотыкта турган госуларстволордын ӱскӱ ороондорло керектердин министрлеринин јууны ӱтти. Анда Балкандарды ядерный јуу-јепсел јок зона эдип јаралары керегинде суракты шӱӱшкен.

Чехословакиянын компартиязы Тӱс Европада Варшавадагы Договордын ла НАТО-нын госуларстволорынын граны ӱткӱн јерле элбегин 100—130 километр јуу-јепсел ле черӱ јок ӱткӱш јер тӱзӱӱр шӱӱлте этти.

Тӱс Европада јеткер јок болорын јеткилдеери јанынан јаан учурлу шӱӱлтелерди («Јрузельский план») Польшанын Албаты Республиказынын башкарузы эткеп.

Карындаштык ороондордын најылыгы тынгыры кӱп нургунында олордогы башкараачы коммунистический ле иш-

мекчи партиялардан камаанду. Олор өмөлөжөри тынганын бу жуукта Монголиянын Төс городында — Улан-Батордо карындаштык госуударстволордын компартияларынын Төс Комитеттеринин идеологический сурактар аайынча качыларынын жууны өткөни кереледи.

Улан-Батордогы жуунда турушкан улус социализмнин на-
жулык ороондорында карындаштык партиялар жагы политический түп шүүлтелер эдип, идеологический ишти жагырта төзөп турган сурактарды шүүшкен.

СЭВ-тин члендери ороондордын башкараачы ишчилерн 1986 жылда ноябрь айда Москвада туштажарда идеологический иште тыгыда өмөлөжөри, ченемел алыжары керегинде жөптөжин алгандар. Эмди социально-экономический кубулталар болуп, экономиканы башкараарын өскөртө төзөп, демократияны элбедип, кижининг духовный жүрүмин жарандырып турган өйдө коммунистический ле ишмекчи партиялар идеологический иште өмөлөжөтөни анчада ла керектү.

Жуунда социализмнин бүгүнгү күндеги сурактарын, телекейдинг өзүмин марксизм-ленинизмнин үредүзи аайынча теория жагынан жартаары баштапкы учурлу задача деп темдектелди. Марксизм-ленинизмди, научный социализмди өскөлөнө берген эмдиги айалга аайынча творчески байгызары керектү. Анчада ла социализмнин нажулык ороондорында бүгүн болуп турган текши керектерди, темдектезе, эл-жонды коммунистический ле ишмекчи партиялар башкараарын жарандырып, албаты-хозяйствоны тыгыда өскүрип, социализмнин политический системазын жагыртып, ишкүчиле жаткандардын, кижининг учурын бийиктедип турган ончо иштерди идеологически жеткилдееринде ченемел алыжары жаан учурлу.

Социализмнин нажулык ороондорынын күнүн сайынгы жүрүмин, олордын эдип турган ижин, бүдүрип турган задачаларын, једимдерин ле једикпес-тутактарын газеттер ле журналдар, радио ло телекөрүлте ажыра элбеде көргүзер болуп жөптөшкөн. Партийный, госуударственный, хозяйственный органдардын, эл-жоннын биригүлеринин ортодо интернациональный колбуларды тыгыдары — жаан учурлу иш.

Н. ТОДОШЕВ

КИТАЙДЫҢ КОМПАРТИАЗЫНЫҢ XIII СЪЕЗДИ

1987 жылда 25 октябрьдан ала 1-кы ноябрьга јетире Пекинде Китайдын Компартиязынын XIII съезди өткөн. Съезде 46 миллион коммунисттерден 1936 делегат турушкан. Партиянын члендеринин тоозында ишмекчилер — 17, крестьяндар — 41 процент, арткандары — инженерно-технический ишчилер, служащийлер ле өскө дө улус. КПК-нин члендеринин тал-ортозына шыдары — орто, үчинчи үлүзи — баштамы, 7 проценти — бийик үредүлү, коммунисттердин 7 проценти эмезе 4 миллионго шыдар кижиге — бичик билбес. Партиянын члендеринин 95 проценти кыдат (ханс) укту улус. Китайда јуртаган бастыра улуста кыдаттар база ол кире. Коммунисттердин 14 проценти — үй улус.

Съезд КПК-нин 1982 жылда өткөн XII съездинин кийинде партия бүдүрген ишти ле орооннын өзүмин, анайда ок кубулталар эдип баштаганынан ала өткөн 9 жылдын туркунына бүдүрген ишти шиндеп көрөлө, экономиканы тындып, КНР-ди өзүми тын государство эдип аларына ууланган. Јаңыртуларды элбедер ле теренжидер программа јөптөгөн. Съезде Төс Комитеттин отчетын КПК-нин Төс Комитетинин Генеральный качызынын ижин бүдүрөөчи Чжао Цзыян эткен.

Ороондо социально-экономический кубулталар эдери јанынан партия 1978 жылдан ала өткүрип турган политика јүрүмдү болгонын көргүсти. Өткөн 9 жылдын туркунына Китай эдип турган текши национальный продукт ла ишкүчиле јаткандардын кирелтези эки катап көптөгөн. Је экономиканын башка-башка бөлүктеринин өзүми өрөлү-төмөндү болгоны артканча. Производствонин астамы јабыс. Баалар бийиктей берди. Ого үзеери эмди бар политический башкарту, экономиканы партия азыйгы эп-аргаларла башкарып турганы јаңыртуларга тын буудак боло берди.

Мындый айалгада КПК-нин XIII съезди экономиканы төзөп башкаарын јаңырта төзөйтөн төс ууламјы темдектеди. КПК ороондо «социализмди Китайдын бойынын чоком ай-

алгазы аайынча бүдүрер», Китайды орныктыратан сок жа-
ныс жолло — жаңыртуларды түргендедер ле теренжидер жол-
ло ичкери өзүп баратан политиканы кыйа баспастан өткү-
рер деп, съездтин жөбинде айдылды.

Китай эмди социализмди бүдүрүп баратан жолдың баш-
талгазында болгонын съезд темдектеди. Бу ой тапту, узак,
XXI чактын тал-ортозына жетире турар. Ол тушта КНР-дин
экономиказынын өзүмү кезем тыгыыр. Кажы ла кижини ба-
жына жылына эдилген национальный продуктанын кеми 4
мун долларга шыдар болор (эмдиги өйдө — 500 долларга
шыдар).

Китай ненин учун жаңы жүрүмнин башталга өйинде болуп
турган десе, бу ороон социализмге жарымдай колония болгон,
жарымдай феодализм болгон жүрүмнен келген. Улус нургу-
лай бичик билбес болды. Ороон жайымданган кийинде жаан
једимдерге једин те алган болзо, экономика эмди де ујан,
өскө ороондордон тын сондоп јат. Онын учун КНР-дин эко-
номиказын тыгыдарын съезд партиянын төс стратегический
задаказы эдип јарлады.

Социализмнин башталгазы деген шүүлте аайынча партия
бойынын экономический ле социальный политиказын өкүрүп
туру. Бу политика аайынча орооннын экономиказында эл-
јоннын текши јөөжөзи, туш улустын бойынын, кооператив-
тердин, өскө ороондордын јөөжөзи болор аргалу. Мында
государствонын колында болгон текши албатынын јөөжөзи
баштаачы јерде болуп артар. Социалистический рынок (ол
тоодо производствонын средстволорын садары) ло товарлар
эдери тыгыыр. Өскө ороондордын акча-јөөжөзин элбеде
алып тузаланар. КНР-де өскө ороондорло ортоктошкон пред-
приятелер көптөөр.

Баштапкы өйдөги программада социализмнин ээжилери-
не јарабас та эп-аргаларды, темдектезе, туш улус јалчылар-
лу болоры, производстводо турушкан акча-јөөжөзи учун
процентле кирелте алары артар.

КПК-нин XIII съезди орооннын экономиказын тыгыда-
тан, хозяйствоны төзөп башкарарын өскөртө төзөйтөн стра-
тегияны темдектеген.

Бу өдүп јаткан јүсјылдыктын учына јетире Китайда
экономиканы элбеде өскүрүп барала, тын арбынду ла жаан
астамду эдип алар задача тургузылган. Программа аайын-
ча эл-јоннын текши јөөжөзине төзөлгөлөнгөн, планду, соци-
алистический товарный хозяйство тыныыры темдектелди.
Андый хозяйстводо пландайтаны ла садыжатаны бирлик

болор, анда «государство садуну башкарар, садудан предприятиялер камаанду» болор учурлу.

Съезд политический системаны өскөртө төзөөри керегинде сурак тургусты. Ненин учун дезе, бүгүнгү күндеги политический системада төс жерден башкалары өткүрө тын, озогы феодализмнен арткан-калганы бар. Андый керектер эмдиги некелтелерге жарабай барды, тын өскөртүлөр этпегенче экономиканы жаңырта төзөп болбос.

Келер өйдө күнбадыштагы демократиядан чик жок артык система төзөөри темдектелген. Ол күнбадыштагы демократияга түнөй эмес, «Китайдын аңылу башка айалгазы» аайынча эдилген чик жок артык демократический система болор.

Эмди тургуза ла келер жуук өйдө кыйалта жок керектү ле быжу задачаларды бүдүрери темдектелди. Элден озо партийный организациялар ла башкарунын органдары эдетен керектерди чокумдан жартаары башталды. Бу иш жаңыртулар эдеринде төс учурлу деп айдыжат. Мында «партия социализмнин башкараачызы» болгон учуры ол бойынча артып жат. КПК-нин Төс Комитеди мынан да ары государствонын ичбойындагы ла тышжанындагы жаан учурлу керектерин, экономиканын ла коруланарынын сурактарын башкарар, государствонын башкарузында жамылу ишчилерди көстөөр деп, съездтин документтеринде айдылды.

Партийный аппаратты жаңырта төзөөри, ижин өскөртөри темдектелген. Партийный комитеттердин бастыразында административно-хозяйственный органдарга түнөй бөлүктөр юголор (КПК-нин Төс Комитединде андый бөлүктөр жок). Партиянын башкараачы органдарынын — Төс Комитеттин пленумдарынын, Политбюронын ла качыларынын ижи кубулар. Төс Комитеттин пленумдары улай өдөр. Пленумдарда Политбюро отчет эдип турар.

Баштамы парторганизацияларда ала КПК-нин Төс Комитедине жетире качыларды, бюронын, комитеттин члендерин көп мандатту системала тудар. Темдектезе, качыга эки-үч кандидат, бюрого 7 кижини член эдип тудатан болзо, жажытту үн берер списокто оной көп кандидаттар бичилер. КПК-нин XIII съезди көп мандатту системаны баштапкы катап тузаланын, Төс Комитеттин члендерин тудатан списокто кандидаттар 5 процентке көп бичилген.

Политический системаны жаңырта төзөйтөн программада социалистический демократияны теренжидери, жарлу болорын элбедери, государстводо жаң-башкаруны тудатан выборлорды жарандыраары, профсоюзтардын, комсомолдын, эл-

жоннын өскө дө биригүлеринин учурын бийиктедери тем-
дектелген. Бу программада темдектелген ишти бачымдабай,
табынча, шакпырт жоктон бүдүрер керек деп съездтин мате-
риалдарында айдылды.

КПК-нин XIII съездинин жөптөринде ороондо өдүп турган
жаңыртуларда марксисткий идеологияла башкарынарын
анылап айткан. «Китайдын аңылу айалгазында социализм
дегени — эмдиги Китайдын жүрүмине теренжиде кирген на-
учный социализм болгоны» деп айдылды. Съезд «книжкеде
айдылган куру шүүлтелерден айрылала», марксизмди жаңы-
дан тыгыдарына кычырды.

Төс Комитеттин отчетту докладында кыдат калыктын
национальный сагыжына ууланган шүүлтелер бар. Анда жеб-
рен өйлөрдө кыдаттардын ат-нерелү башчылары болгон Янь-
динин ле Хуан-динин кереес жакаруларын бүдүрип, «кыдат
нацияны орныктыратан, Китайдын телекейде тоомжызын бий-
иктедетен улу керекке жөмөлтө эдерине» кычырды.

Бу кычыру гран ары жанында журтап жаткан 30 миллион
кыдаттарга кожо эдилди. Андый керектерге кыдат башкара-
ачылар жаан учур берип турулар.

Съезд КПК-нин башкартузында солынталар эдер ишти
билгир өткүрди. Партиянын Төс Комитединин члендеринин
40 проценти жаңы улус. Политбюронын тал-ортозы жаңырган.
Башкараачы жердин эн бийигинде — жаңыртулар ла өскөр-
түлөр эдеечи улус.

КПК-нин Төс Комитединде азыйда 210 член ле 138 кан-
дидат болгон болзо, эмди 175 член ле 110 кандидат. Төс Ко-
митеттин члендеринин орто жажы — 55, алдындагызына
4 жашка жабыс. Калганчы көп жылдардын туркунына партия-
ны ла госуударствоны башкараар эн бийик жамыда турган жа-
жы жаан улус, ол тоодо Дэн Сяопин, Ли Сяньнянь, Чэнь Юнь,
Пэн Чжень Төс Комитетте жок.

Төс Комитеттин консультативный органы болуп турган
КПК-нин жөп береечилеринин Төс Комиссиясында 280 кижин
тудулган (азыйда — 172 кижин болгон). Комиссияга 40 жыл-
дан өрө партстажту ветерандар көстөлгөн.

КПК-нин жаңы Төс Комитединин баштапкы Пленумында
Политбюро, онын жаантайын иштеер Комитеди, качылары ла
Военный Совет тудулган.

КПК-нин Төс Комитединин Генеральный качызына Чжао
Цзыян тудулган. Чжао Цзыян оной озо КНР-дин Госсовете-
динин премьерин болуп иштеген, 1919 жылда чыккан кижин.

Политбюронын жаантайын иштеер Комитеди бүткүлинче
солынган. Онын беш членинен жаңыс Чжао Цзыян арткан.

Оныла кожо јаантайын иштеер комитетке КНР-дин эмдиги премьер Ли Чэн, КПК-нин дисциплинаны шиндеер Төс Комиссияны башкараачы Цяо Ши, анайда ок Ху Цили ле Яо Илинъ кирдилер. Олор ончозы азыйгы Политбюронын члендери, баштапкы үчүзи Төс Комитеттин качылары болгон.

КПК-нин Төс Комитединин Политбюрозында азыйда 20 член ле 2 кандидат болгон болзо, эмди 17 член ле 1 кандидат. Олордын орто жажы — 64. Политбюронын жаңы тудулган 8 члени 50-нен ала 60 жашка жетире. Политбюронын 8 члени — башкаруда эн бийик жамыда ишчилер, 4 члени — КПК-нин төс аппаратадынын ишчилери, 4 члени — жербойындагы башкараачылар, 2 члени — черүнинг башкараачылары.

«Политический жастыралар эткени» ле «өмөлөжип башкараар ээжилерди» бусканы учун 1987 жылда январь айда КПК-нин Төс Комитединин Генеральный качызынын ижинен чыгарткан Ху Яобан Политбюронын членине база катап тудулды.

КПК-нин Төс Комитединин качыларынын тоозы 11-ден 5-ке жетире астады. Качылар КПК-нин Төс Комитединин Политбюрозынын жаантайын иштеер комитетине башкартып, Төс Комитеттин аппаратадынын ижин бүдүргилейт.

Съезд КПК-нин Төс Комитединин Генеральный качызы Чжао Цзыянды партиянын жаңы башчысы эди, тоомжызын бийиктетти. Ол ок өйдө Дэн Сяопин КПК-нин Төс Комитединин Военный совединин председатели болгон жаан учурлу ишке көстөлип тудулала, азыйгы ла аайынча Кытайдын Политбюрозынын «баш архитекторы» болуп артканы темдектелди. Чжао Цзыян КПК-нин Төс Комитединин Военный Совединде Дэн Сяопиннин баштапкы заместители болуп көстөлгөнн аярулу. Политбюродон жүре берген ветерандар азыйдагы ла аайынча партияда жаан тоомжылу болуп артала, КПК-нин ле КНР-дин политиказында камаанын жетиргенче.

Телекейлик политикада КПК-нин XIII съезди КНР «кемнене де камааны жок ло алдынан бойынын политиказын» өткүретен текши ээжилер жарлады. Бу сурак аайынча Кытайдын газеттеринде жарлалып турган статьяларында «КНР-дин тышјанындагы политиказы кубулта жок артканы» темдектелет. Мында Кытайдын Компартиязынын башкартузы эмдиги өйдөги кату айалгада телекейде бой-бойына удурлажа тартыжып турган ийделерди бойынын јилбилерине тузаланарга амадаганы билдирет.

КНР-дин башкарузы орто ло јуугына учар ракеттерди јоголторы керегинде СССР-дин ле США-нын ортодо кол сал-

ган договорды јарадала, јуу-чакты болдыртпазы учун тар-
тыжуны там тыгыдарга күүнзеи турганын угусты.

КПК-нин съездинин документтеринде калганчы јирме
јылдын туркунына баштапкы катап СССР-ди ле КПСС-ти ја-
мандаган сөстөр, ол тоодо «үч буудак» керегинде шүүлтелер
айдылды. Је јүрүмде бу шүүлтелер эмди де артканча. Оро-
оннын ла партиянын бойында керектер аайынча съездтин
јөптөри јангыртулар эдери, өзүмди түргендедери, общество-
нын јүрүминде демократияны элбедери јанынан КПСС-тин
политиказына түнгей. КПСС-те ле СССР-де болуп турган
јангыртуларга Китайда јаан ајару эдип турулар.

Съездке өскө ороондордон делегацияларды алдынан
бери јанжыкканы аайынча кычырбаган. Съездти уткыган,
анайда ок Чжао Цзыянды КПК-нин Төс Комитединин Ге-
неральный качызына тутканыла уткыган телеграммалар гран
ары јанынан көп келген.

КПСС-тин Төс Комитеди КПК-нин XIII съездин уткыга-
нын ла нөкөр Горбачев М. С. Чжао Цзыянды Генеральный
качыга тутканыла колбой уткыганын делегаттар күүнзеи
уктылар. КНР-дин газеттери бистен уткуулду телеграм-
малар барганы керегинде айдала, не деп айдылганын јарла-
бадылар.

Съездтин пресс-центринде көп јылдардын туркунына
баштапкы катап «Правда» газеттин ле «Коммунист» жур-
налдын корреспонденттери туружарына јөн алгандар.

СССР-дин ле КНР-дин ортодо керектерде КПК-нин баш-
картузынын политиказы кубулбаган да болзо, эки орооннын
ортодо колбуларды јарандыларына јарамыкту айалга бол-
берди.

Д. АЛЕКСЕЕВ

БАЖАЛЫКТАР

Бастырасоюзный партконференцияга уткый	3
Јагыртулардын јолыла	7
Марксизмнинг маанызыла революционный јагырта тӧзӧшкӧ	11
Интернационализм бӱгӱн ле эртен	20
Китайдын компартиязынын XIII съезди	29

СОДЕРЖАНИЕ

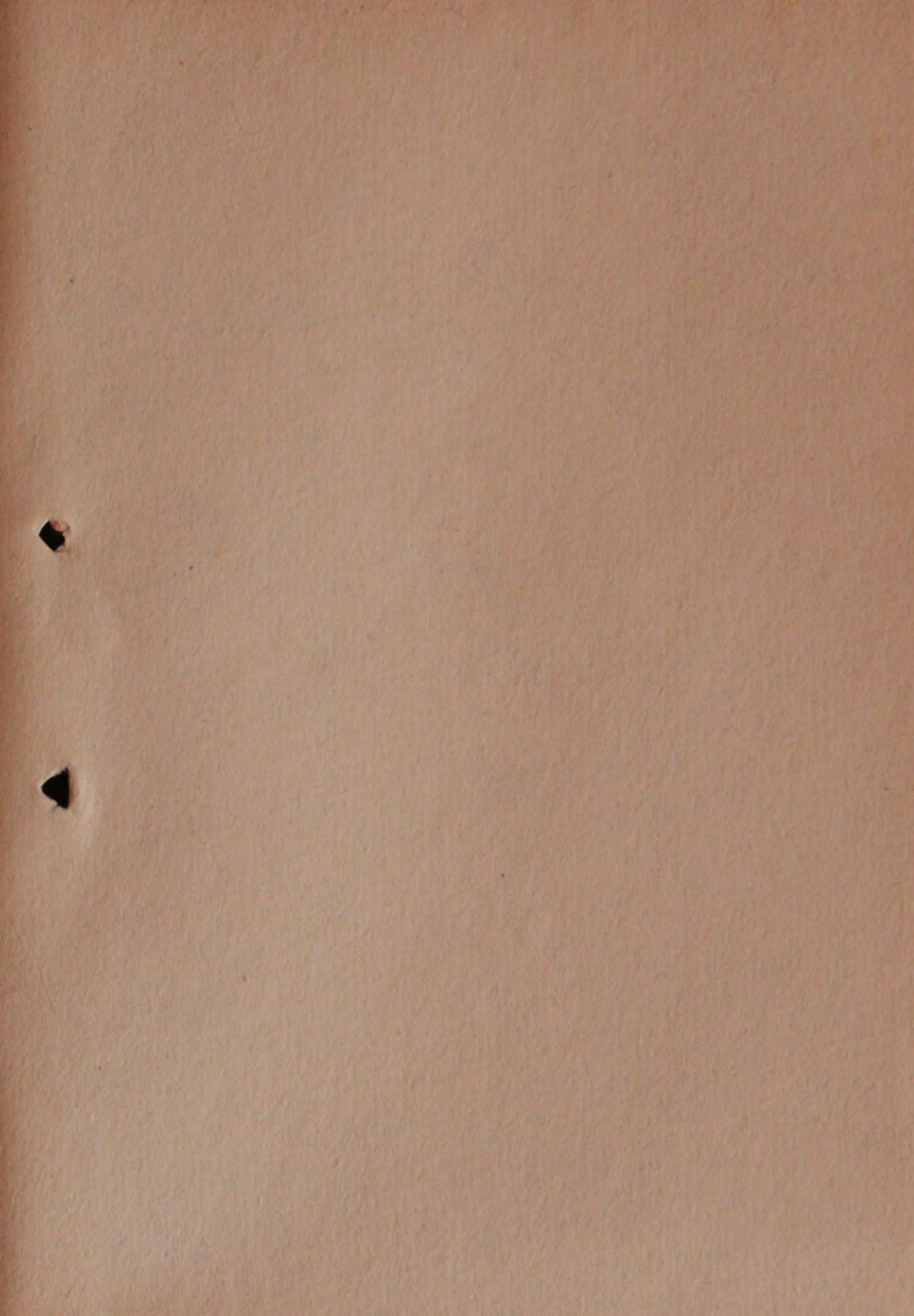
Навстречу XIX партконференции.	3
По пути перестройки	7
Под знаменем марксизма к революционной перестройке . .	11
Интернационализм сегодня и завтра	20
XIII съезд Компартии Китая	29

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано в печать 26. 05. 88. АН 13169 Формат 60×84 1/16.
Усл. п. л. 2,09. Уч.-изд. л. 1,75. Тираж 300. Заказ 2260
Цена 5 коп.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издатель-
ства, 659700, г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36.
Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистический, 35.

5 акча